

FONTES RERUM BOHEMICARUM.

VIII.

PETRI DE MLADOŇOWIC OPERA HISTORICA NEC NON ALIAE DE M. JOHANNE HUS
ET M. HIERONYMO PRAGENSI RELATIONES ET MEMORIAE

P R A M E N Y
D Ě J I N Č E S K Ý C H

VIII.

HISTORICKÉ SPISY PETRA Z MLADOŇOVIC A JINÉ ZPRÁVY
A PAMĚTI O M. JANOVI HUSOVI
A M. JERONYMOVI
Z PRAHY.

VYDAL

VÁCLAV NOVOTNÝ.

S PODPOROU MINISTERSTVA ŠKOLSTVÍ A NÁRODNÍ OSVĚTY.

V PRAZE 1932.

NÁKLADEM NADÁNÍ FRANTIŠKA PALACKÉHO. — TISKEM DR. ED. GRÉGRA A SYNA V PRAZE.

nemož. A když jěj ruka světská z dopuštění božieho popadla, týž vyznali ste, že jěst němý hříšník a svatokupec, najhorší kacieř a že [s]ⁿ svú vlastnú ženú přebývá, jehož na Kotlebiech na hradě držíte. A což jěst tento sbor v létě učinil, poznát, když zima přijde; rozlétajíť se jako čápi a jich ustavenie stane jako poučiny.“ Ohlédl se na krále Uherského i vece, řka:³⁴ „Králi, oč stojíš, toběť to nepůjde,^o neb za svými listy glejtovnými^p o život připravujěš! Oč stojíš, toběť to nepuojde. Ciesářem Římským nebudeš ani králem v Čechách.“³⁶ To uslyšav král Uherský, zapýři se hanbú i sklopí svú hlavu.³⁶

Inhed někaké^q articule proti němu čitechu pod svědky svrchupsanými anebo dolepanými a řkúce: „Na toť máme dva kanovníky s Vyšehradu a dva s hradu a dva z mistrův koležě Pražské a dva zuobecních města Starého Pražského, žes ty řekl v svém kázání jědnom, že³⁷ matka božie jěst jako jiná žena.“ A zaplakav, odporu učini, řka: „Odstup to ode mne biedného a nestatečného. O panněť Maryji věřimľ i držimľ, že před počěťm čistú pannú byla jěst, po porození čistú pannú ostala jěst, bez porušení těla svého ostala jěst. Také věřim o jejie m povýšenie v nebi, najdostojnějšie stvořenie jěst, v nebi také nad anjely, nad proroky, nad apostoľy i nad mučědlníky i nade všěchny panny do koncě světa.“

Když vyzna vieru o matcě božie, inhed přesta. I vecechu, řkúce:³⁸ „Kacieři zatvrzený, hodně potupený a na smrt odsúzený i do pekla poslaný, ty si řekl, když kněz tělo božie posvěťi a na svú hlavu pozdvihne^r i na korporál spustí, že nezuostave jědině chléb hmotný, to jěst latině řečeno: panis materialis vel substancialis.“ A zaplakav, odporu učini, řka: „Odstup to ode mne biedného, nestatečného. Taktot věřim i držim o tělu božiem: když kněz zřiezený a zřiezeně kuoltári přistúpi, s náboženstvím ta slova^s die, inhed celé tělo Krystovo zuostává, z Marie panny narozené a na kříži umučené, sedicie na pravici boha otcě všěmohúcieho, dokudžť kolivěk ta svátost vidomá trvá, bělost a okruhlost.“

Třěti articul pod týmiž svědky řkúce: „Slyšíš, kacieři zatvrzený, hodně potupený, že tys řekl, žes čtvrtá osoba Trojicě svatě.“³⁹ Odporu učiniv i vece^t řka: „Odstup to ode mne biedného a nestatečného, bych tak chtěl nemúďřě smysliti. Taktot věřim i držim o Trojici svatě, vyznávám a na tom umierám, že tři jména, tři osoby jeden byt, jedna moc, to jěst otec, syn i duch svatý, ti třie jedno jsú bez rozdíla, nic tu čtvrtého nepřidávám.“

Tehdy⁴⁰ nikakú korunu papierovú lokte zvyší přinesechu, na niežto tři ďábly malovali črné biechu. To uzřěv Mistr Jan Hus, přijě v svoji rucě i vstavi na svú hlavu a řka: Ó Ježíši ukřižovaný, beránku pokorný, však ty trnovú korunu, až do mozsku se krví probodenú pro mě hříšného přijěl na svú svatú hlavu; a jáť tuto mekúčkú a lehkú korunu pro tvú pravdu přijímám a za mé hříechy časného pohaněnie, abych časného^u znikl.“

Inhed nikaký řěťez přinesechu, na němžto chudý jěden kotlík svoj věšal bieše.⁴¹ I vece Mistr Jan Hus, řka: „Ó Ježíši ukřižovaný, beránku pokorný, však že^v ty od biskupův Starého zákona přěs cělú noc vázán i posmieván^v a jat; tento řěťez lehký pro tvú pravdu

ⁿ chybí v rkpe. — ^o psáno ‚nepuygde‘. — ^p psáno ‚leytownymi‘. — ^q psáno ‚nykake‘. — ^r psáno ‚pозdwichne‘. — ^s ‚a‘ původně vynechané vřěsnáno mezi písmena. — ^t ‚weccz‘ rkpe. — ^u tak v rkpe. místo ‚věčného‘. — ^v ‚e‘ dodáno později.

³⁴ Řeč úplně smyšlená. — ³⁵ Zikmund stal se cisařem 1434, králem českým skutečným (korunován již v 1420) teprve 1436. — ³⁶ Podle českého zpracování Petra z Mladoňovic v svrchu str. 138. — ³⁷ Tento artikul Husovi v této schůzi vytýkán nebyl a také jeho řeč je smyšlená; ličení se jinak z částí opírá o Petra z Mladoňovic (v. str. 131). — ³⁸ Vypravováno volně, ač artikul Husovi zde vytýkán byl; srvn. českou relaci Mladoňovicovu svrchu str. 131. — ³⁹ Artikul vznikl neporozuměním realismu Husovu; z učení, že by sebe pokládal za čtvrtou osobu v Trojici, Hus viněn nebyl, v. str. 114 pozn. 11; v. i svrchu 132–133. — ⁴⁰ Srv. výše str. 140. — ⁴¹ Zmínka zase přemístěna; ve vypravování Mladoňovicově (českém, v. str. 144) čte se až při vlastním upálení, kam správně náleží; také řeč Husova jest arci smyšlena.

mile přijímám.“ Inhed vecechu biskupové, řkúce: „Neduostojně tento kacieř kněžstvie požíval, bez odpustění Římského kostela kázal slovo božie, pletl se v slúžení mši. Protož buď jěmu zkažena čest kněžská, to jěst pleš na kříž jako blázu „proholena.“ A * 192
jiní vecechu⁴²: „Nožicemi prostřížena.“ I zasmiev se i vece, řka: „Ó kterak biskupové Starého zákona brzo jsú se o rúhání a posmievání mého milého pána smluvili, a vy o mě biedného a nestatečného nemuozte se smluviti. Odpustiž jim, božě, neboť nevědie, co činie.“ Odpověděv kardinál Kameracenský³² i vece, řka:⁴³ „Dostis, Hussi, krýrala v Pražském městě, uvuodiec v bludy a v kacieřstvie lid obecný. Protož zdeť tobě to nepůjde.“

Inhed⁴⁴ oblečechu jěj v mešné rúcho ku posmievání, mezi sebú postavichu před oltářem velikým, davšě kalich stříbrný s patenú v rucě jěho i vecechu, řkúce: „O Judáší zlořečený, jěštos opustil radu pokojě tohoto svatého sboru a odšěl si * v radu z Židy, dnes otjímáme kalich od * 193
tebe, v němžto se krev Krystova obětujě na odpuščění hřiechóm, a tvú duši i s tvými pány ďábly na zatracenie possielámy.“ Odpovědě Mistr Jan Hus, řka: „Jáť douffám, žeť dnes budu piti kalich s mučědlníky a se pánem Krystem v nebeském království. A vy mú duši porúčiete ďáblóm, a jáť ji porúčiem pánu Krystu.“

Pak z mešného rúcha jěj svlékšě, mezi sebú jěj postavichu. Inhed biskup Laudenský,⁴⁵ jenž slove mnich,⁴⁶ na stolici vstúpi i učini kázanie o kacieřství, vzem řeč svatého Pavla, v jědenácté kapitole⁴⁷ k Římeninóm,^x řka: „Buď zabito tělo^y hřicha,^z to jěst horšie tělo Janovo Hussovo kacieřovo nežli tělo Jidášovo. Neb Jidáš, zradiv pána Ježíšě, tiem jěst poslužil všem k spasení, ale tento jěst větčí hřiech^a * učinil než Jidáš, zprzniv cierkev svatú Římskú. Protož již du- * 194
chovnie ruka nemá s ním nic činiti, dává jěj rucě světské, aby ruka světská jěho bludy a kacieřstvie obměkčila skrzě oheň smrti.“

Tehdy inhed někaké^b kniežky podobné^c k jěho počěchu upalovati a za kacieřstvie odsuzovati.⁴⁸ Odpovědě Mistr Jan Hus i vece: „Kterak vy mé české písmo odsuzujete a za kacieřstvie potupujete, jěhož ste nečtli, byste chtěli, neumiete.“ Neb⁴⁹ jsú tu byli jazikové rozliční, Uhři, Němci, Vlachové, Francúsi, Engliši i jiní jazikové, kromě leč by Jan biskup Litomyský co jim rozuměl, neb on Čech bieše. Tehdy⁶⁰ Mistr Jan Hus jednu offertoři vyzna, kteráž se na mši obecným během zpievá, řka: „Povstaň, pano matko, královno *nebeská, pros za nás dobrých * 195
věcí syna tvého.“ Jakož bieše německy v žaláři naučen, k obecnému lidu tak vece, řka:⁶¹ „Takt věřím i držím o přimlúvě pany Marie.“ Tehdy⁶² obecný lid počě spolu šeptati: „Tentoť dobré věci vyznává, neměl by umřieti, ved-liť jěst tak v Čechách.“ Znamenav to král Uherský s nabadači, úhlavními nepřáteli jěho, i vece, řka: „Snad by nám obecní lid pěknými řečmi v své bludy a kacieřstvie uvedl.“ I prikáza biřicóm skaryotóm,^d aby lid obecní biči a kyji od něho rozmrskali mimo.⁶³ Sám s katy, biskupy a preláty s ním osta, i prikáza knězi Hanušovi Herczuklemovi,⁶⁴ aby vstana, dal jěj katu. Kněz Hanuš Herczuklem mladý, dav

^w psáno: ‚prostrzigena‘. — ^x ‚Římeninow‘ rkp. — ^y ‚e‘ nadepsáno. — ^z psáno ‚chřicha‘. — ^a psáno ‚chřiech‘. — ^b za tím škrtnuto: ‚kniežě‘. — ^c za tím škrtnuto: ‚kyge‘. — ^d tak v rkp. místo ‚skaryantóm‘.

⁴² Také zde autor oživuje přímou řeč, o čem se u Mladoňovice toliko referuje; srvn. svrchu 137. — ⁴³ Řeč je smyšlena. — ⁴⁴ Co následuje, volně podle Mladoňovice, s některými dodatky; srvn. svrchu str. 137—139. — ⁴⁵ Jakub Ballardí Arrigoni z řádu dominikánského, biskup v Lodi, jenž však měl kázání hned na začátku schůze. — ⁴⁶ Vzniklo asi neporozuměním českému textu Mladoňovicovu: »biskup Laudensis řečený, mnich«; srvn. svrchu str. 128—139, obsah kázání podán samostatně. — ⁴⁷ Rom. 6. 6. — ⁴⁸ Knihy Husovy byly spáleny na hřbitově Kostnickém hned po schůzi. — ⁴⁹ Doslovně z listu Husova do Čech (Palacký, Docum. č. 85 str. 138, Novotný, Husova korresp. č. 153 str. 317—318), ale srvn. svrchu str. 136. — ⁵⁰ Celá následující scéna jest smyšlena. — ⁵¹ K lidu mluvil Hus teprve cestou a na popravišti; lat. překlad české relace Mladoňovicovy připomíná, že se tak stalo německy; v. svrchu str. 144. — ⁵² Srvn. str. 142. — ⁵³ Vypravování smyšlené. Snad vzniklo na základě zprávy Barbatovy o zákaze provázeti Husa; v. svrchu č. V., str. 17. — ⁵⁴ Byl to falckrabí Ludvík, nikoli Jan; označení „Hercuklem“ vzniklo neporozuměním, falckrabí byl synem krále Ruprechta, jenž měl příjmi Klem.

jablko zlaté s křížem duostojenstvie svého držeti jinému kniežeti, i da jěj katu. Ješčě Mistr
 * 196 Jan Hus vieru *obecnú vyzna, kterúžto dvanást biskupuov písma svatého složilo: „Takt
 držím i věřim o obecné vieř křěšťanské.“

I vyvedechu jěj tú branú Kotleby hradu, kteráž vede cestú vedle Rýnu, vkopavšě
 hluboko koncem v zemi prkno.⁵⁵ To uzřěv Mistr Jan Hus, i poklečč. Pomodliv sě i vece,
 řka:⁵⁶ „Pane božě, prossímť, rač svú svatú pomoc dáti, na této posteli muoj život doko-
 nati.“ Koruna s hlavy jěho spade, on uzřě tři dáby malované, i zasma sě, řka:⁵⁷ „Titoť mi
 neuškodie, když sě pekelných nebojím.“ Tehdy jeden z mistrův vece: „Vždyckyť obyčěj
 mají kacieři sě smieti, byť sě jim najhóřě vedlo. Vstav, mistrě, na to kacieřské tělo ko-
 runu^e jěho, ať umřě, odzdravie srdcě cierkve svathé.“ Jěden⁵⁸ stojě vece, by byl zpovědli-
 nik dán člověku tomu. Ale že on byl sě zpoviedal v žaláři tajně, již nebieše potrebie viece.

* 197 „Tehdy jěden kněz, na krásném koni sedě, červeným podstavcem podšitým:⁵⁹ „Nenieť hodné dáti kacie-
 rieři řád cierkve svathé, nechť tak umřě jako pes.“

Tehdy^f prossi žalárných svých, aby jě k němu připustili, jim poděkova^g a s nimi sě
 požehnav, řka: „Odplata vašě buď pán buoh v hodinu smrti vašie.“ Tehdy^f kat jěj přiváza
 v stojěčky k slúpu tomu jědním řěťezem za hrdlo, druhým u puoli a třětiem za nohy,
 i oklade jěj révovými otěpkami suchými vuokol zvýší do brady. I přijěde kněz Hanuš Her-
 czuklem mladý a hrabě z Puphaimu⁶⁰ maršálek říský, i vecechu, řkúce: „Odvolaj a svuoj
 život zachovaj, ale nechajť⁶¹ za tě malé pachole odvolá.“ Odpověď i vece mistr Jan Hus:
 * 198 „Poněvadžť ústa *má z mladosti zúmýsla jsú nelhala, ovšem cizie ústa za mě lháti ne-
 budú.“ Vrhšě rukama rózno i jědechu pryč, řkúce: „Zapal, mistrě, zatvrdilť sě jě v svém
 kacieřství, jižť nikoli neustúpi.“

Když kat zapáli, veliký oheň s dýmem znide, Mistr Jan Hus křikl k bohu velikým
 douffáním i vece: „Kryste, synu boha živého, smiluj sě nade mnú hřiěšným.“ Tehdy vza
 písma svatého Davyda v žaltáři, jěden žalm konajě i vece:⁶² „Pane božě všemohúci, vedle
 tvého velikého milosrdenstvie a tvých mnohých slitování slituj sě nade mnú^h hřiěšným,
 hýbajě rty svými, „Otčěnáš“ říekaje v sobě, tak dlúhý čas biešě v tom plameni, jako by
 mohl odjít i v Pražském městě přěs most na onu stranu k matcě božie veliké,⁶³ i vy-
 * 199 puⁱstil jěst duši svú.

Tehdy oheň opade a samo tělo obhořalo a na tom prknu ostalo biešě. I prikáza Her-
 czuklem⁶⁴ tři vuozy drv přivěztiⁱ biešě, zbivšě koly hlavu na drobné kusy, aby snad Čechov⁶⁵
 kacieři, dosáhnúce kostí, snad za^j svátost neměli. Také suknic i jěho i škornicě, což v žaláři
 s ním biešě, na oheň vložichu, srdcě jěho na obostřěném kole upečěchu, všecko i s kostmi
 v prach obrátichu, hluboko v zemi vyryvšě, vsypachu na káry, kdež najblížě Rýn bieše,
 u vodu roztrúsichu, řkúce:⁶⁶ „Ploviž, Hussi, k bohu svému, jakožs obykla,“ zavolavšě
 biřičským hlasem, prikázachu přísně: „Ktož by tohoto kacieřě litoval anebo následoval
 a neb učenie jěho držal, staň sě jěmu též nebo horšie.“ I odešli jsú etc.

^e „korun“ rkp. — ^f „Tehdy“ rkp. — ^g opraveno z „podiekuge“. — ^h psáno „mu“, — ⁱ psáno: prziwesti. —
^k poslední „e“ doplněno jiným inkoustem. — ^j „z“ opraveno z „s“.

⁵⁵ Srvn svrchu 144. — ⁵⁶ Modlitba je smyšlena. — ⁵⁷ I tato slova dodal teprve náš autor, a také ná-
 sledující poznámka „mistra“ jednoho smyšlena jím, jinak v. str. 143 n. — ⁵⁸ Další volně podle Mladoňovice, ale
 se změnami; v. str. 142 n. — ⁵⁹ Asi Ulrich Schorand; vynecháním slov „v zelené sukni“ vzniklo hořejší zmatené
 čtení; řeč zde vložena zase není historická. — ⁶⁰ Falckrabí Ludvík a Hoppe z Pappenheimu maršálek srvn. str.
 145. — ⁶¹ Další zase vymyšleno, těžko říci, na jakém základě; srvn. co o tom vypravuje později Nibling v. níže
 č. XVIII — ⁶² Žalm 50, 3, — ⁶³ Vzato zase z vypravování o Jeronymovi; v. níže č. XVI. — ⁶⁴ Detail o rozká-
 zání Klemově zná zase jenom náš autor. — ⁶⁵ I vše další jest výmysl autorův.